

382 327

327.

Autor: P. H. Frey

I g g a ü h h e l e

kes sedda loeb

p ä r r a m ö t l e m i s

Galli, mo armas, kes seddasinnast kirjakest kätte olled võtmas, et sind küsime: Kas sul on ka Piibli ramat? Ei sünniks küll keddagi, kes risti rahwa arrust, mitte enam nenda weel küsida; agga sest et teame, ei agga laste, waid ka nende wannemite seast ni mitto weel ollewad, kellel Piiblit ep olle; sellepärast on karta, et palju neid weel on, kes sedda pühha ramatut ei näinud, egga nimmegi polest tunne.

Kui nüüd ka sünnul, mo armas, mitte Piiblit ep olle, et noua siis tedda ennesele sata! Mõtle, et selle ramatu läbbi, kedda ka Wanna ja Ue Seädusse ramatuks ehk Pühhaks Kirjaks nimmetakse, Jummal issi innimestele ja sepärast ka sünnule rätimas on! Mõtle, et temma pühhas fannast, mis ni mitmi õppetanud, ka sünnagi woid õppida moistslikult ja diete ellama, rõmus ollema ka waesusses ja surmaski, ja kindlaste lootma, et tõeste ja iggaweste õntsaks saad pärast surma! Agga mõtle ka, et sellesamma sanna järrele ka sünnu peäle kõhhut saab moistetama. Sest Jeesus Kristus issi on ütelnud: „Se sa: na, mis ma ollen rätinud, sesamma peab inni: meste peäle kõhhut moistma wiimsel päwal.“ 1)

1) Joann. 12 p. 48 f.

Ja mis sanna se on, muud kui mis Piiblis? —
Kui sul nüüd sedda ramatut ep olle, siis ni pea
kui joud annab, katsu sedda kätte sada, et aeg:
saste ja keigeennamaste sedda õppida saaksid, mis
so hinge woiks iggaweste õntsaks tehha, kuida
Jummala tahtmisses järrele ellada, ja missuggust
luggu sul parrast surma. Egga sa läbbi sa, kui
sa ei tea, mis keige ma: ilma loja sind ni hästi
käsnuud kui keifti. Ka sul on tarwis teada, mis:
suggune sa patto läbbi olled; ning kuida Jum:
mala poeg, meie Issand Jesus Kristus, sest et
ta innimeseks sündis, keikide ja separrast ka sin:
no hinge arralunnastamist korda saatnud, kui
temma sisse ussüd, ja temma armo õppetust kei:
gest süddamest wasto wõttad. Siis wast, kui
sedda teme, woime iggawest arrapeastmist kind:
laste lota. „Sest nenda on Jummal ma: ilma
„armastanud, et temma onima ainosündinud
„Poja on andnud, et ükski, kes temma sisse
„ussub, ei pea hukka sama, waid et iggawenne
„ello temmal peab ollema. Kes temma sisse
„ussub, tedda ei moisteta mitte hukka; agga kes
„ei ussu mitte, jubba se on hukkamoiistetud;
„sest temma ep olle usknud Jummal ainosündis:
„nud poja nimme sisse.“ 2) „Agga kuida usku:
„da, mis ep olle kuulda? Kuida usso õppetust
„kuulda ehk teada, ilma kulutajata? Ust tulleb
„jo kulutamissest; agga kulutamine Jummal
„sanna läbbi.“ 3) Piibli tarwitab siis iggaüks,

2) Joann. 3 p. 16. 18 f.

3) Rom. 10 p. 14. 17 f.

olgo kes tahhes, et ifka ennam õppida sedda „üht a sja,“ mis keigetarwilissem on sessinnat: ses ja tulles ellus, ja mis, kui innimesel sedda on, „temmalt mitte ei pea ärrawoetama,“ kuida Jesus ütleb. 4)

Ja tulles ka selle süddant wägga õntfaks kista, kelle sees armastus Jummal meie lunnastaja wasto ja keiksuggune headus maad leidnud. Agga sesuggusi taimi ei sa ükski süddamessse istutada, muud kui pühha kirri, mis meie päiwil iggaüks hõlpsaste woib kätte sada; sest et Piibli toimitawa koggu läbbi nüüd ka iggas kihhelkonnas neid on, kelle käest keik, kes pühha kirja himmustawad, tedda alwa hiina eest, ehk kui naad waesed, ka muidogi sawad. Kui siis ommetegi neid weel on, kes ilma Piiblita, siis neil ei sünni ennast koggoniste mitte ennam wabbandada, et nemmad sedda ramatut, mis hingele ni wägga tarwis, ennestele weel mitte saanud, egga nendagi hoolt kandnud hinge eest, mis ihhust hopis üllem on; sest et hing ifka elama jääb, agga ihho ärrasurema ja mullaks sama peab. Hing saab siis ollema iggawesses õnnistusses, kui siin ellus olli õppind omma õnnisteggijat tundma, temma sisse keigest süddamest uskma, ja nenda uskudes Jummal tahtmist mõda teggema. Kui hing keigest sest ei holind, waid pattu pimmedust ennam armastanud, kui Jummal saanna walgust, mis tedda iggawesse

õnnistusse tele olleks juhhatanud; siis polle temmal iggawesses põlwes muud kui waewa.

Agga kui sul on ka Piiblit, ja sinna ei pruugi tedda, egga kannna hoolt, et sa issi ja so omumaksed temmast saaksite õnnistusse teed leidma; mis aitab sind siis Piibli ramat? Panne omma tuttawatte seast selle ellamisse wiisid tähhele, kes armastab Piiblit luggeda ja temma õppetust mõda káia; ja selle wiisid, kes sedda jummalikku ramatut miks ei pane: kumb neist parrem ja õigem, aggaram ja truim, seádsam ja sündsam? kumb kassinam, lahkem? kumba ellomajas keik parremas korras? kumb allandlikum õnnes, kannatlikum hädas, ja julgem ka surmagi tunnil? Urwa neid õiete teine teise wasto, ja õppi siis ikka targemaks sama, ei mitte agga sellesinnatse kadduwa ello tarbiks; waid otsi sedda tarkust, mis ei tulle surrelikko inimeste nouust, waid üksnes Jummalala sannast. Sesinnane tarkus jääb iggaweste; ning õnnis olled sa, kui sedda, mis pühhas kirjast otse nenda kui issipáinis sulle õõitakse, ikka ennam tunda márkad, ja Jummalat pallud, et temma so süddant lahti teeks, sedda ka wasto wõtma! On sulle, kui wagga rahwa wiisil ka teiste kuuldes Piiblit hea melega loed, ja nenda neidki tõe tundmissese juhhatada nouad! Kui Jummal sulle abbitasa ja lapsi, ehk muid kátte usknud, kelle eest temmale ükskord pead kóstma, ja sinna, nendega ihholikust rõõst hingades, neile kui Jummalasse aset, sest ramatust, mis temma issi andnud, nendegi keikide heaks ette loed, ja nenda temma pühha sanna seemne

rohkest warrandussest ennese ja nende süddamesse
sedda olled külwamas, „mis kasso sadab õpper-
„tusseks, nomimisseks, parrandamisseks, juh-
„hatamisseks, mis õigusseks on“ 5): „Onnis
olled sa siis! Sest sa pead teadma, „et, kes üh-
„he pattuse temma eksitusse tee peält ümberpõ-
„rab, se peastab hinge surmast, ja kattab pattu-
„de hulka finni.“ 6)

Uesü, et se, kes tõeste moistab, mis wäärt
ramat pühha kirri on, kül feigest ommast jouust
aitab ka nende head tõõd toimitada, kes Piiblid
keifide kätte nouawad sata. Súa andma neile
kel nälg on, ja jootma neid kel janno, se on kül
ikka wägga hea; agga hopis surem heateggia on
se, kes taewa roga surematta hingele pakkub,
et tedda sellega toita! — Oh kui mitmed meie
waeste wennakste ja õekste seast on nälga sur-
nud, ja ommas kõlwatumas meles hukka läinud,
ükspäinis sest, et nemmad Jummalä sanna ei
tunda egga luggeda sanud. Ilma õppimatta,
mis tigge assi pat sesfinnatse ja tulles ellus
on, andsid nemmad ennast ärra, keifsuggust pat-
tu tehha. Kül mitmed waggad wannemad em-
neste ja omma laste kätte Piibli ollid sowimas;
agga nende joud ei jaksand tedda lunnastada,
sest et temma hind muist wägga kallis, ning et
tedda wägga arwaste saja olli. Mi mitmed, kes
pühha kirja kül norelt ollid tundma õppind, ag-

5) 2 Tim. 3 p. 16 f.

6) Jakob. 5 p. 20 f.

ga tedda parrast ei joudnud osta, iggatesfid muido temma järrele, et olleksid temmast leida sanud, mis neid waesusses ja haigusse, wannadusses ja nõdrusses olleks kinnitanud ja trõdsinud.

Et nüüd sedda nalga keelda, mis ni mitmede kahjaks Piibli pudust tulnud, ja et tedda ka keis gewaesemattegi kätte sata; sest ja selleparrast on Piibli toimitawaid koggusi seatur. Neid rahhaga aitma, se on innimesse hinge õnnistusse tele aitma. Arra karda siis, ka pissutki andes. Ka keigewähhem and kaswab ikka suremaks, kui mitmed annawad; ning kui waene agga üht kop-pikat heast süddamest annab, siis se maksab Jum-mala melest ennam, kui rahha rikka keigerohkemas andid.

Kui sa nüüdki weel ei holi, kas sul ja teistel Jummal sanna on ehk ollematta; siis se sulle wägga raskets tulleb, Jummalale sest arru anda, et sa temma pühha sanna ei ennese egga omma liggimesse heaks pruukinud, ja ni mitto kurja lastinud sündida, mis Piibli juhhatamisse läbbi olleks mahhajanud. „Peawad innimesed üks: „ford arru teggema ka iggaühhestki tühjast san-nast, mis nemmad rākinud.“ 7); oh! kui palju ennam sest, „kui nemmad sedda head ei tei-nud, mis nemmad moistnud ehk woinud „tehha.“ 8)

7) Matt. 12 p. 36 f.

8) Jakob. 4 p. 17 f.

Tõtta siis ennesele Piibli saatma, kui ial weel mõtlemas olled omma hinge peäle, ja temma iggawest õnnistust sowimas. Iggal päwal otsi Jummalat ramatu seest toidust ennese hinge tarbiks, nenda kuida innimenne ei ainustki päwa ei lasse möda minna ilma ennese ihhule süa ja jua andmatta. Olle ka heal meel, ni palju kui sul joudo, Piibli toimitawa koggule abbiks, kes on murretsemas selle ette, et Piiblidest mitte enam wudo ei sa ollema, waid et neid keikide wannerigi allamatte kätte peab sama.

Kui üks ehk teine, kes sinno läbbi Piibli sõbraks sai, sinnoga ükskord, olgo siin ilmas ehk seal taewas, kolkko tullemas on; küll se siis ütleb sulle: „Armas wend! sinno abbiga sain minnagi Piiblit kätte! Sa mind õppetasi tedda lugema! Mo hing on päästetud Jummalalt sanna läbbi! Mis head pean sulle jälle teggema ehk sowima? Se, kes taewa ja ma kuningas, kes keige heade ja õnnsatte rõõm ja warrandus on, temma se Jhsand issi olgo sulle tassujaks!“

Oh armas risti innimenne! arwa selle järrele, mis sessinnatses kirjakeses õõldud, ja küssi oma süddant, mis temma mõtleb. Agga Jhsand õnnistago keik, mis noutakse temma auks ja selle parrast, et temma pühha sanna keige maailma rahwa kätte saaks!

Der Druck wird erlaubt.

Ludwig Wilhelm Moritz
Censor.

Dorpat, am 25. Mai 1821.

